

Tri violinista: MILSTEIN – OJSTRAH – STERN

dušan stranić



Nathan Milstein

NATHAN MILSTEIN (1903. - 1992.)

Taj "vitez violine", kako su ga zvali, rodio se na Staru godinu 1903. godine u Odesi. Jedno od sedmero djece iz obitelji čiji roditelji nisu bili muzičari, no njegova majka osjetila je dječakovu sklonost muzici i gotovo ga "prisilila" pohađati violinu kod mjesnog učitelja. Vrlo brzo talentirani dječak dolazi u muzičku školu Pjotra Solomoviča Stoljarskog, koja je bila poznata i kao "tvornica za mlade talente", a Stoljarski toliko impresionira dječaka da se Nathan konačno ozbiljno zainteresirao za violinu. U dobi od deset godina svira koncert Glazunova pod dirigentskim vodstvom samog kompozitora i ubrzo prelazi u klasu Leopolda Auera sve do njegovog odlaska iz Rusije 1917. godine. Inače, Auer nije ostavio naročiti utisak na Milsteina, i za njega je kasnije rekao: *"Auer nije bio veliki učitelj, bilo nas je oko 60 učenika u klasi, a samo su njih dvoje ili troje svirali."*

Milsteinova karijera razvijala se polagano, ali je trajala vrlo dugo - gotovo 70 godina, a zadnji koncert u životu Milstein je održao u Stockholmu u dobi od 80 godina, svirao je u mladenačkoj formi, što je dokumentirano na videotraci. To vjerojatno treba zahvaliti njegovoj zapanjujućoj tehnici, intonaciju su mu uspoređivali s Heifetzovom - nepogrešiva aristokratska, no njegov rafinirani ton prema potrebi biva različito obojen što je postizao vibratom izvedenim iz zglobova lijeve šake i tako dobivao svoj poznati topli svijetli zvuk. Za nosače zvuka snimio je oko 120 različitih kompozicija, a bio je sigurno najbolji interpret Bachovih "Partita i sonata za solo violinu", koje je u cijelosti snimio nekoliko puta, a nije bilo recitala na kojem nije svirao barem neko od tih djela.

DISKOGRAFIJA:

- J. S. Bach: Partite i sonate za violinu**
EMI 81814/15 (1954.) & DGG 423 294 (1974.)
- L. Beethoven & J. Brahms: Koncerti za violinu**
N. Milstein, Pittsburg SO, W. Steinberg EMI CDM 66550
- J. Brahms: Violinski koncert**
N. Milstein, PO, A. Fistoulari
- P. I. Čajkovski: Koncert za violinu, op. 35,**
N. Milstein, Pittsburg SO, W. Steinberg EMI Seraphim 69035
- J. Brahms: Sonata za violinu i glasovir u d-molu, op. 108,**
N. Milstein, V. Horowitz RCA ZRG 60461
- F. Mendelssohn: Koncert za violinu u e-molu, op. 64,**
N. Milstein, Philharmonia Orchestra, L. Barzin EMI CFP 43747
- G. Tartini: Sonata za violinu "Il Trillo Del Diavolo"...**
N. Milstein, L. Pommers EMI CFP 64830

DAVID FEDOROVIČ OJSTRAH (1908. - 1974.)

Ruski violinski virtuoz David Ojstrah poznat je cijelome muzičkom svijetu i spominje se uvijek s velikim poštovanjem. Koncertna djelatnost vodila ga je po svim kontinentima svijeta, a osobito je bio poznat po snimkama za gramofonske ploče, koje su bile tiskane u ogromnim količinama. Snimio je i izdao više nosača zvuka nego ikoji njegov kolega, a mnoge od tih snimaka su antologijske.

David Fedorovič Ojstrah također se rodio u Odesi. Na njegov muzički odgoj naročit utjecaj imala je majka Isabela Stepanova, pjevačica opernoga zbora u Odesi, koja ga je često vodila na probe, a mali David sjedio je u orkestru i bio fasciniran zvukom orkestra, instrumenata, a



David Ojstrah

naročito, kako je sâm kasnije rekao - dirigranjem. Ojstrahov dječaćki san ostvario se tek 1962. godine, kad je počeo i dirigrati, a savjetovao ga je slavni Otto Klemperer. Sa pet godina upisali su ga u već spomenutu "tvornica mladih talenta" Stoljarskog koji je ostao njegov jedini mentor sve do Davidove diplome. Tu je već bio Milstein, s kojim je David svirao u kvartetu prvu violinu, dok je Milstein svirao čelo.

Ojstrahov prvi trijumf zbio se 1930. godine, kad je osvojio prvu nagradu na natjecanju za mlade violiniste u Harkovu, potom 1935. osvaja i prvu nagradu na natjecanju sovjetskih violinista u Lenjingradu i srebrnu medalju (zlatna je pripala Francuskinji Ginette Neveu) na natjecanju "Henryk Wieniawsky" u Varšavi (u žiriju je bio i naš profesor Vaclav Huml). Kruna svega je pobjeda na natjecanju "Eugène Ysaye" 1937. godine u Bruxellesu. No usprkos svim tim dostignućima, zatvoreni Sovjetski Savez ograničio je njegovu karijeru i tek 1952. godine započinje Ojstrahova internacionalna koncertna karijera violiniste, komornog muzičara i dirigenta, koja ga vodi u sve svjetske muzičke centre.

Ojstrahovu violinističku umjetnost krasio je ponajprije lijep, snažan i prostoran ton, a kako je često svirao violu, i ljepota njegovog sonornoga tona dolazila je do posebnog izražaja. Tehnički je bio apsolutno superioran,

ali tehniku gotovo nikada nije upotrebljavao kao svrhu sebi sâmoj, već isključivo u svrhu glazbenog ostvarenja. Njegove interpretacije isticale su se muzikalnošću i jednostavnošću, a kad ga danas slušam, imam osjećaj da svojim velikim umijećem tumači muzička djela upravo onako kako su ih sami autori zamišljali. Za njega, velikana violine, mnogi sovjetski kompozitori napisali su sonate i violinske koncerte: "Prva sonata" Sergeja Prokofjeva, "Violinski koncert" Arama Hačaturijana, te violinska sonata i dva koncerta Dmitrija Šostakoviča, koji su svi postali antologijska djela violinske literature.

IZABRANA DISKOGRAFIJA:

- | | |
|--|------------------------|
| L. Beethoven: Koncert u D-duru, op. 66
D. Oistrach, ONRD Francaise, Andre Cluytens | EMI CD M7 69261 |
| L. Beethoven: Violinske sonate
D. Oistrach, Lev Oborin | Philips CD 42570 |
| J. Brahms: Koncert u D-duru, op. 77
P. I. Čajkovski: Koncert u D-duru, op. 35
Dresden Staatskapelle, Franz Konwitschny | DG 447 427 |
| Hindemith: Violinski koncert, Mathis der Maler...
D. Oistrach, LSO, Hindemith; Abbado | DECCA 433 081 |
| A. Khachaturian: Violinski koncert,
D. Oistrach, USSR RSO, A. Khachaturian | Chant du Monde 278 883 |
| S. Prokofjev: Prva sonata u f-molu
D. Oistrach, Lev Oborin | Chant du monde 278 910 |
| J. Sibelius: Koncert u d-molu, op. 47
D. Oistrach, Veliki RSO SSSR-a, G. Roždestvenski | BMG/Melodya 40710 |
| D. Šostakovič: Prvi koncert, op. 77
D. Oistrach, NY Philharmonic, D. Mitropoulos | Sony MHK 63327 |

ISAAC STERN (1920.-2001.)

Recital Isaaca Sterna 1954. godine u našoj staroj "Istri" ostao mi je u nezaboravnoj uspomeni, a on je ujedno i violinist koji me najviše impresionirao na koncertnom podiju. Cijeli program bio je izveden s tolikom tonskom snagom, ekspresivnošću i muzikalnošću da nismo vjerovali da se tako može svirati na tom malom krhkom drvenom instrumentu. Bio je to pravi "šok" kako za iskusne slušatelje tako i za nas glazbenike.

Stern je rođen 21. srpnja 1920. godine u Kremenecu u tadašnjoj Narodnoj republici Ukrajini, no dok je bio još jednogodišnja beba, roditelji emigriraju u San Francisco. Kroz djetinjstvo promijenio je nekoliko učitelja violine, s 11 godina imao je svoj prvi recital u dvorani "Comunity Playhouse" u San Franciscu, na kojem je već bio zapažen njegov veliki ton i bravurozna tehnika, a te iste, 1931. godine imao je i svoj prvi nastup sa simfonijskim orkestrom San Francisca kojim je dirigirao Pierre Monteux. Uskoro počinje studirati kod Naouma Blindera, predstavnika ruske violinističke škole koji je bio majstor simfonijskog orkestra u San Franciscu. Blindera je Stern smatrao svojim pravim učiteljem, a i kasnije se često s njime savjetovao. Godine 1936. Stern ponovno svira s obnovljenim orkestrom San Francisca i dirigentom Monteuxom Sibeliusov "Violinski koncert", a radioprijenos je doživio trijumfalan uspjeh. Konačnu potvrdu da spada u elitu svjetskih violinista dobiva 1943., kad je prvi puta stao na podij legendarnog Carnegie Halla. Toj "zgradi" on se odužio 1960. godine kad je spasio zgradu i dvoranu Carnegie Halla od rušenja. Godine 1951. bio je prvi američki violinist koji je nastupao i svirao u SSSR-u.

Sternovo sviranje odlikuje se osim savršenim vladanjem violinskom tehnikom, jednostavnošću interpretacije i stilskom pristupu pojedinim kompozicijama i kompozitorima, čak i kad se radi o tako specifičnim idiomima kao što su rumunjski ili mađarski. Kao i kod svih već prije spomenutih majstora violine, i Sternova diskografija je obimna i uglavnom snimljena za američku Columbiju. 1961. Stern s pijanistom Eugenom Istomimom i čelistom Leonardom Roseom osniva slavni trio, koji također iza sebe ostavlja bogatu i značajnu diskografiju.

DISKOGRAFIJA

- | | |
|--|-------------------|
| S. Barber: Violinski koncert...
I. Stern, NYPO, Bernstein | Sony SMK 64506 |
| B. Bartók: Drugi koncert
I. Stern, NYPO, L. Bernstein | Sony SMK 64502 |
| L. Beethoven: Koncert u D-duru
I. Stern, NYPO, L. Bernstein | Sony SMK 47521 |
| L. Beethoven: Trostruki koncert
I. Stern, E. Istomim, L. Rose, PO, E. Ormandy) | Sony SBK 46549 |
| L. Beethoven: Glasovirska trija
I. Stern, E. Istomim, L. Rose | SM4K 46738 (3 CD) |
| J. Brahms: Violinski koncert & Dvostruki koncert
RPO, T. Beecham; L. Rose, NYPO, B. Walter | Sony S3K 45952 |
| J. Brahms: 1., 2. i 3. sonata
I. Stern, A. Zakin | Sony SMK 64531 |
| F. Mendelssohn & P.I. Čajkovski: Violinski koncerti
I. Stern, Philadelphia Orch., E. Ormandy | CBS/Sony 36724 |
| I. Stravinsky: Koncert u D-duru
I. Stern, Columbia SO, I. Stravinsky | Sony SMK 46295 |



Isaac Stern